

ВПЛИВ РЕЙДЕРСТВА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ

Колосов Е.В.

к. е. н., доцент Марина А.С.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
м. Покровськ, Україна

Рейдерство здійснює безпосередній вплив на економічну безпеку підприємства, тому що виступає джерелом чисельних несприятливих та дестабілізаційних чинників.

По-перше, загрози рейдерства знаходяться у взаємозв'язку з безпосереднім здійсненням майнових правопорушень. По-друге, дії рейдерів досить часто призводять до зменшення стійкості, платоспроможності та фінансової незалежності підприємства. Об'єкт рейдерських посягань досить часто навмисне доводять до стану банкрутства укладенням збиткових та економічно необґрунтованих зобов'язань, наданням гарантій, заставними майновими операціями тощо.

У дослідженні [0] зазначається, що відповідно до сучасного уявлення щодо природи забезпечення економічної безпеки підприємств, реалізація рейдерських дій обумовлює виникнення загроз діяльності підприємства, до яких віднесено: створення у край несприятливих умов для ефективного функціонування підприємства; зниження інвестиційної і інноваційної активності; зниження конкурентоспроможності виробленої продукції або ж послуг, що надаються, створення в край несприятливих умов для їх реалізації; активізація посягань на співробітників підприємства з боку конкурентів (або рейдерських груп); «витік» кваліфікованого персоналу; нераціональне використання власності підприємства, а в деяких випадках і її втрата; зниження прибутків підприємства; зниження внутрішньої і зовнішньої стабільності підприємства.

Таким чином, у разі виявлення рейдерських дій щодо захоплення підприємства, служба безпеки має негайно починати реалізацію заходів щодо їх нейтралізації, мінімізації шкідливого впливу або відшкодування отриманих збитків.

Категорія «рейдерство» є досить багатоаспектною і налічує чимало трактувань та тлумачень. Деякі науковці пов'язують виникнення рейдерства в економічній сфері з розвитком корпоративних відносин «рейдерство з'явилося на світ разом з акціями, коли виникла можливість поглинання компанії за межами волі її власника» [0].

В роботі [3] під рейдерством пропонується розуміти «протиправний, незаконний перерозподіл власності». І навіть цілком законна операція щодо поєднання активів двох підприємств може стати рейдерським актом за умов застосування хоча б на одному з етапів незаконних методів. Альтернативне трактування економічного змісту категорії «рейдерство» подано в дослідженні

[5] «рейдерство – це недружнє, поза межами дії цивільного законодавства, спрямоване проти волі власника захоплення чужого майна на користь іншої особи, встановлення над майном повного контролю нового власника юридичному і фізичному розумінні, з використанням корумпованості чиновників або із застосуванням сили». Чимало дослідників вважають рейдерство злочинною діяльністю, проте є й такі, що не вважають рейдерство злочином. Деякі учені розмежовують поняття «рейдерство» та «недружнє поглинання» і вказують на наявність у цих категорій спільної мети, проте застосування для цього різних інструментів та методів (рис. 1).

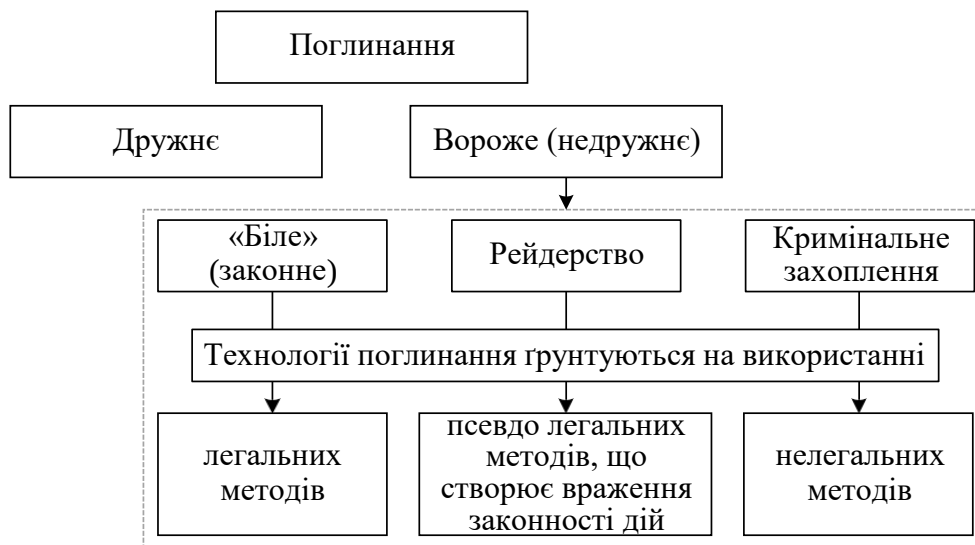

Рисунок 1 – Види поглинань підприємства [0]

В дослідженні [4] зазначається, що проблема рейдерства в Україні виникла наприкінці минулого століття і існує донині (рис. 2). Розробляються все нові схеми захоплення суб'єктів господарювання, виникають навіть спеціалізовані фірми, які спеціалізуються на діяльності з «поглинання».

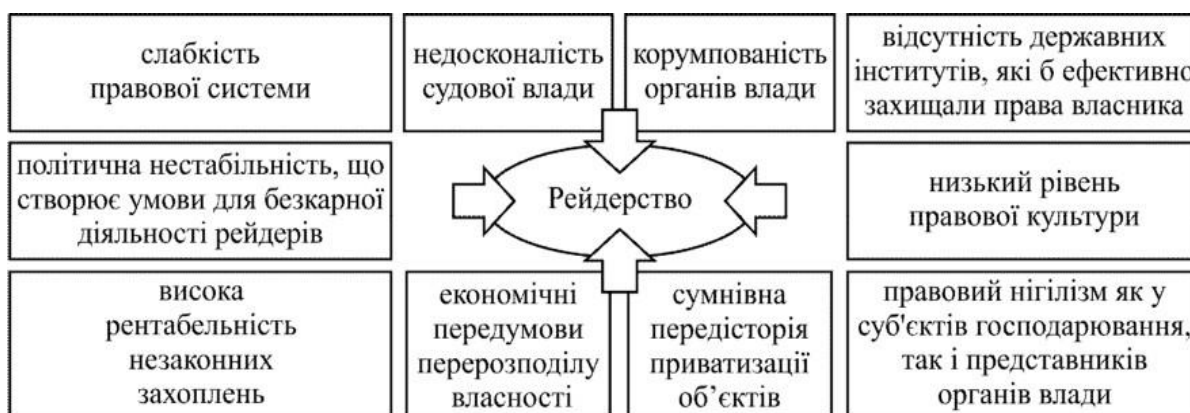

Рисунок 2 – Основні чинники активізації рейдерства в Україні [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Об'єктом уваги рейдерів найчастіше стають компанії з ліквідними активами у вигляді нерухомого майна (земельні ділянки, торговельні центри, приміщення тощо), налагодженого виробничого або торгового циклу, інтелектуальної власності, стратегічного місця розташування, гарної реалізації маркетингової стратегії розвитку. На сьогодні малий і середній бізнес піддається рейдерському впливу нарівні з великим. Але в силу специфіки розміру діяльності, вони менше захищені від рейдерських загроз.

Малі та середні суб'єкти господарювання не мають можливості створювати окремі служби економічної безпеки та включати до штатного розкладу посаду юриста, які б передбачали виникнення слабких місць та попереджали рейдерські атаки. Прямий зв'язок рейдерства в простежується з наступними загрозами економічній безпеці підприємства: зниження ліквідності, ухвалення необґрунтованих рішень, комерційне та промислове шпигунство, зменшення ринкової вартості компанії, погіршення інвестиційної привабливості підприємства, блокування та перешкоджання роботі підприємства, створення умов для «відтоку» кваліфікованих кадрів, спотворення інформаційних потоків, штучне створення умов для зменшення стійкості та банкрутства підприємства.

Незважаючи на чисельність способів та форм рейдерських атак на підприємства, усі їх можна згрупувати за методами реалізації: засновані на формально законній методології рейдерських дій; засновані на протиправній методології рейдерських дій; засновані на комбінованій методології рейдерських дій (рис. 3).

Рисунок 3 – Класифікація загроз рейдерства економічної безпеки підприємства залежно від методу його реалізації [0]

Визначення комплексу заходів з мінімізації ризику рейдерської атаки базується на алгоритмі дій рейдерів щодо здійснення недружнього поглинання й прихованих факторах недружнього інтересу з боку компанії-агресора.

Кількість досліджень процедури рейдерської атаки виділяють від трьох до восьми її основних етапів (рис. 4).

Таким чином, сучасні рейдерські захоплення являють собою ретельно сплановані операції, що безпосередньо впливають на рівень економічної безпеки підприємства та включають певний послідовний набір операцій та технологій, а реалізація задумів рейдерів здійснюється пошуком слабких місць для нанесення ударів в стабільно працюючих підприємствах зі стабільними прибутками.

Рисунок 4 – Етапи проведення рейдерського захоплення (складено автором за матеріалами [6; 7])

Список використаних джерел

1. Бурбело О.А., Рамазанова С.К., Заєць О.М., Гудіма Т.С., Кузьменко О.М. Економічна безпека підприємства в умовах рейдерських загроз: кол. монографія. Сєвєродонецьк. 2015. 285 с.
2. Штангрет А.М. Методичні засади реалізації превентивних заходів протидії рейдерській атаці. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.15. С. 153-158.
3. Черевко О.В. Рейдерство як одна з серйозних загроз економічній безпеці підприємства. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3308> (дата звернення 10.04.2020)

4. Васильчак С.В. Рейдерство та його вплив на фінансово-економічну безпеку підприємства. *Науковий вісник НЛТУ*. 2009. Вип. 19.11. С. 261-298.
5. Грек Б.М., Грек Т.Б. Поняття та історичні передумови розвитку рейдерства в Україні. *Адвокат*. 2016. №9. С. 29.
6. Бабич Т. Рейдерство в Україні – загроза національній безпеці. URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0/Downloads/viche_2010_14_2.pdf (дата звернення 17.04.2020).
7. Біляк Ю.В. Специфіка корпоративного рейдерства як процес отримання юридичного та фізичного контролю над майном, бізнесом проти волі власника підприємства. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2039> (дата звернення 13.04.2020)